

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

**Методологічні підходи застосування електронного врядування в
публічному управлінні**

ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
підготовки докторів філософії
зі спеціальності 074 Публічне управління та адміністрування
(шифрі назва спеціальності)

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО: _____
(повне найменування вищого навчального закладу, кафедри)

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: Петряєв О. О.

Обговорено та рекомендовано до затвердження Вченою радою
“25” квітня 2016 року, протокол №9

ВСТУП

Програма вивчення навчальної дисципліни «Методологічні підходи застосування електронного врядування в публічному управлінні» складена відповідно до освітньо-наукової програми підготовки докторів філософії зі спеціальності 074 «Публічне управління та адміністрування».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є закономірності й процеси формування та прийняття управлінських рішень із застосуванням технологій електронного врядування.

Міждисциплінарні зв'язки із такими дисциплінами, "Вступ до публічного адміністрування", "Соціальний розвиток", "Політичні інститути і процеси", "Комунікації в публічному адмініструванні", "Право, Конституція та врядування", "Публічні фінанси", "Державне регулювання економіки та економічна політика", "Історія європейської інтеграції: етапи, результати та досягнення. Політичні виклики європейської інтеграції", "Інституційні основи ЄС", "Вступ до європейського права", "Public Management та процеси децентралізації в Європі", "Територіальне управління в Україні в умовах реформ", "Результативність і ефективність державного управління та місцевого самоврядування", "Планування розвитку територій".

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

1. Практика та технологія впровадження електронного врядування
2. Приклади та досвід застосування електронної демократії

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Методологічні підходи застосування електронного врядування в публічному управлінні» є формування у здобувачів сучасну систему знань про природу та теоретичні засади електронного врядування та виробити уміння застосовувати технології e-government у практиці публічного адміністрування, в тому числі при наданні державно-управлінських послуг.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Методологічні підходи застосування електронного врядування в публічному управлінні» є засвоєння сутності електронного врядування, його засади та концепцію електронного уряду; оволодіння технологією впровадження електронного врядування, в тому числі на основі інструментарію проектного менеджменту та управління процесами діяльності; набуття навичок та умінь самостійно аналізувати приклади та досвід застосування технологій електронного врядування, в тому числі віртуальну міську раду та портали надання послуг, електронні управлінські послуги, процеси формування думки та волевиявлень; уміння готувати та приймати рішення в умовах електронної демократії.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-наукової програми здобувачі освітньо-наукового ступеня "доктор філософії" набувають таких компетентностей:

- здатність впроваджувати електронне врядування та здійснювати електронізацію управлінських дій;
- здатність щодо організації раціональної праці підлеглих працівників;

- здатність готувати потрібну для прийняття управлінського рішення інформацію;
- здатність готувати потрібну для прийняття управлінського рішення інформацію;
- здатність щодо консультування громадян, представників органів влади з питань впровадження демократичного врядування;
- здатність до підготовки інформаційно-аналітичної документації для прийняття управлінських рішень;
- здатність до репрезентування органів публічного адміністрування в засобах інформації, різних інституціях громадського суспільства;
- здатність щодо забезпечення ефективного виконання завдань діяльності;
- здатність здійснювати моніторинг, оцінювання очікуваних результатів та непередбачених наслідків реалізації демократичного врядування.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 150 години 5 кредитів ЄКТС.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Практика та технологія впровадження електронного врядування.

Тема 1. Приклади та цілі електронного уряду

1.1. Електронне урядування: поняття, сутність, актуальність, мотивація запровадження та функціонування.

1.2. Поняття, принципи та інформаційно-технологічні аспекти електронного врядування.

1.3. Основні принципи і методи роботи е-урядування.

1.4. Складові електронного уряду: інформаційні системи "Звернення громадян", "Засідання", "Підтримка взаємодії органів державної влади з Верховною Радою", "Картка", "Електронне міністерство", "Діти", "Медична картка" тощо.

Тема 2. Вимоги, підходи та організаційно-технічні концепції впровадження електронного уряду

2.1. Методологія проектування, впровадження та наповнення компонент електронного уряду на різних рівнях державного управління.

2.2. Нормативно-правове та організаційне забезпечення впровадження електронного уряду.

2.3. Інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності органів державного управління і місцевого самоврядування в рамках функціонування інформаційної системи "Електронний уряд".

Тема 3. Системно-технічні базові служби електронного врядування

3.1. Архітектурні моделі електронного уряду: інтеграція і взаємодія складових електронного державного управління.

3.2. Моделі опису архітектури електронного уряду.

3.3. Проблеми цифрової нерівності в контексті побудови е-уряду.

3.4. Шляхи подолання цифрової нерівності в Україні та світі.

Тема 4. Проектний менеджмент

4.1. Проекти у публічному адмініструванні: проекти історичні та сучасні; різниця між "нормальною/функціональною" і "проектною" діяльністю.

4.2. Програми, проекти і завдання як об'єкти управління.

4.3. Управлінські проблеми.

4.4. Проект як один з засобів рішення проблем.

4.5. Організація і управління проектом за технологією e-government: підготовка до початку здійснення проекту; рішення про початок проекту; керівництво проектом і методи проектної діяльності; втілення результатів проекту (кінець проекту).

Тема 5. Управління процесами діяльності

5.1. Процесний підхід до публічного адміністрування та електронного врядування.

5.2. Управління системами і процесами: традиційний і сучасний підходи.

5.3. Визначення процесів, необхідних для системи публічного адміністрування і електронного врядування, та їхнє застосування на всіх рівнях в публічній організації.

5.4. Визначення послідовності та взаємодії процесів та побудова системи процесів.

5.5. Визначення критеріїв та методів, що необхідні для забезпечення результативності функціонування процесів та управління ними.

5.6. Визначення ресурсів та інформації, необхідних для підтримання функціонування та моніторингу цих процесів.

5.7. Моніторинг, вимірювання та аналізування процесів.

5.8. Розробка заходів, необхідних для досягнення запланованих результатів та постійного поліпшення цих процесів.

5.9. Міжнародний стандарт ISO 9004:2000 Quality management systems Guidelines for performance improvements (Системи управління якістю, Настанови щодо поліпшення діяльності).

5.10. Державний стандарт України ДСТУ ISO 9004-2001 Системи управління якістю, Настанови щодо поліпшення діяльності

Змістовний модуль 2. Приклади та досвід застосування електронної демократії

Тема 6. Віртуальна міська рада та портали надання послуг

6.1. Портали – основна інформаційно-технологічна форма організації комунікацій в електронному врядуванні.

6.2. Портали органів публічної адміністрації: актуалізація, контент, інтерфейс, дизайн.

6.3. Геоінформаційні системи в електронному урядуванні.

6.4. Електронні державні закупівлі.

6.5. Системи електронного документообігу.

6.6. Електронний цифровий підпис.

Тема 7. Електронні управлінські послуги

7.1. Поняття та характеристика публічних послуг.

7.2. Електронні адміністративні послуги.

7.3. Класифікація послуг за критеріями "інтерактивність – глибина автоматизації".

7.4. Моделювання процесів надання публічних послуг.

7.5. Розроблення та реалізація електронних послуг і регламентів у контексті електронного урядування.

7.6. Досвід країн – членів Європейського Союзу в наданні електронних публічних послуг.

7.7. Досвід інших країн у впровадженні електронних публічних послуг (США, Канади, Китаю, Росії тощо).

Тема 8. Процеси формування думки та волевиявлень

8.1. Громадська думка: поняття і сутність.

8.2. Суспільна свідомість: поняття і сутність.

8.3. Типи складових суспільної свідомості.

8.4. Суспільні настрої.

8.5. Масова комунікація як різновид масового спілкування людей. Організована масова комунікація.

8.6. Роль електронного урядування у забезпеченні процесів формування думки та волевиявлень як новітнього каналу масової комунікації.

8.7. Застосування технології e-government у конкретно-соціологічних дослідженнях.

Тема 9. Міжорганізаційні процеси

9.1. Міжорганізаційні відносини: поняття і сутність.

9.2. Види й форми міжорганізаційних зв'язків. Конструктивні та деструктивні, соціально ухвалені та неухвалені міжорганізаційні відносини.

9.3. Вплив конкуренції, інтеграції та кооперації на міжорганізаційні зв'язки.

9.4. Культура міжорганізаційних відносин: критерії, показники, методи визначення її рівня.

9.5. Тенденції розвитку міжорганізаційних відносин.

9.6. Особливості та види регулювання міжорганізаційних відносин. Особливості інституційного та неінституційного регулювання міжорганізаційних взаємодій.

9.7. Роль держави в регулюванні міжорганізаційних відносин.

9.8. Роль традицій, норм, громадської думки в регулюванні міжорганізаційних взаємодій.

9.9. Соціологічне забезпечення регулювання відносин між організаціями.

9.10. Технології e-government у забезпеченні міжорганізаційних процесів.

Тема 10. Галузі електронної демократії

10.1. Сутність електронної демократії та її основні складові.

10.2. Е-участь, е-охоплення, е-включення, е-демократія.

10.3. Електронна участь громадян у процесі прийняття державних рішень.

10.4. Зарубіжний досвід розвитку електронної демократії.

3. Рекомендована література

3.1. Основна

1. Данилин А. В. Электронные государственные услуги и административные регламенты: от политической задачи к архитектуре "электронного правительства" / А. В. Данилин. – М. : ИНФРА-М, 2004. – 336 с.

2. Клименко І. В. Технології електронного урядування / І. В. Клименко, К. О. Линьок. – К. : Центр сприяння інституційному розвитку державної служби, 2006. – 192 с.

3. Матвієнко О. Основи організації електронного документообігу : навч. посібн. / О. Матвієнко, М. Цивін. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 112 с.
4. Шевчук О. Б. Електронний уряд / О. Б. Шевчук, О. П. Голобуцький. – К. : Атлант UMS, 2002. – 173 с.

3.2. Додаткова

5. Денисова И. П. Социальная политика : учебник / И. П. Денисова, Л. Р. Клиновенко. – М. : Феникс, 2009. – 352 с.
6. Діденко А. Н. Сучасне діловодство : навч. посібн. / А. Н. Діденко. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К. : Либідь, 2000. – 384 с.
7. Електронна демократія: сподівання та проблеми / Дж. Кедді, К. Вергез; [пер. з англ. С. Соколик, О. Орель, К. Гомма]. – К. : Центр адаптації державної служби до стандартів Європейського Союзу, 2009. – 164 с.
8. Інформатизація управління соціальними системами: Орг.-правові питання теорії та практики : навч. посібн. / В. Д. Павловський, Р. А. Калюжний, В. С. Цимбалюк та ін. ; за заг. ред. М. Я. Швеця, Р. А. Калюжного. – К. : МАУП, 2003. – 336 с.

3.3. Ресурси Інтернет

9. Агармизян И. Мировой опыт реализации концепции электронного правительства [Электронный ресурс] / И. Агармизян. – Режим доступа : <http://www.microsoft.com/rus/docs/government/analytics/e-government.doc>.
10. Василенко И. А. Административно-государственное управление в странах Запада: США, Великобритания, Франция, Германия [Электронный ресурс] / И. А. Василенко. – Режим доступа : http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Polit/Vasil/index.php.
11. Глосарій термінів Європейського Союзу [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://europa.dovidka.com.ua/p.html#Enterprise_policy.
12. Данилин А. В. Технологии интеграции государственных информационных систем и организации межведомственного взаимодействия [Электронный ресурс] / А. В. Данилин. – Режим доступа : <http://www.microsoft.com/rus/docs/government/analytics/integration.doc>.
13. Концепція реформування публічної адміністрації в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.pravo.org.ua/files/administr/Konceptiya_reform_pabl_admin_2.doc.
14. Концепція формування та функціонування інтегрованої інформаційно-аналітичної системи органів державної влади та органів місцевого самоврядування [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.stc.gov.ua>.
15. Корнеєва Т. Відкритість української влади як системний функціональний феномен у сфері управління [Електронний ресурс] / Т. Корнеєва. – Режим доступу : <http://www.isu.org.ua>.
16. Несторенко О. Інформаційне суспільство, електронна Україна та геоінформаційні технології [Електронний ресурс] / О. Несторенко. – Режим доступу : http://www.ecomm.kiev.ua./gis/gis_usage.
17. Примеры внедрения: использование информационных технологий в процессе государственного управления. Опыт стран СНГ [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.microsoft.com/rus/government>.
18. Примеры внедрения: использование информационных технологий в

процессе государственного управления. Опыт зарубежных стран [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.microsoft.com/rus/government>.

19. Про електронний цифровий підпис : Закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.e-ukraine.org.ua/index.php?mod=pidpis>.

20. Про електронні документи та електронний документообіг : Закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.e-ukraine.org.ua>.

21. Про поліпшення картографічного забезпечення державних та інших потреб в Україні : Указ Президента України № 575/2001 від 01.08.2001 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>.

22. Про заходи щодо створення електронної інформаційної системи "Електронний уряд": Постанова Кабінету Міністрів України від 24 лютого 2003 р. № 208 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.e-ukraine.info>.

23. Про затвердження Порядку засвідчення наявності електронного документа (електронних даних) на певний момент часу : Постанова Кабінету Міністрів України № 680 від 26.05.2004 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>.

24. Про затвердження Положення про центральний засвідчувальний орган : Постанова Кабінету Міністрів України № 1451 від 28.10.2004 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>.

25. Про затвердження Порядку застосування електронного цифрового підпису органами державної влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями державної форми власності : Постанова Кабінету Міністрів України № 1452 від 28.10.2004 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>.

26. Про затвердження Типового порядку здійснення електронного документообігу в органах виконавчої влади : Постанова Кабінету Міністрів України № 1453 від 28.10.2004 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.

27. Про затвердження Порядку обов'язкової передачі документованої інформації : Постанова Кабінету Міністрів України № 1454 від 28.10.2004 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>.

28. Про загальнодержавну програму "Електронна Україна" : Проект Закону України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.stc.gov.ua>.

29. Про створення електронної інформаційної системи "Електронний уряд України" : Проект Постанови Кабінету Міністрів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.stc.gov.ua>.

30. Реализация проектов электронного правительства. Мировой и отечественный опыт [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.microsoft.com>.

31. Шматько О. Реализация ініціативи "Публічні бібліотеки – мости до е-урядування" [Електронний ресурс] / О. Шматько. – Режим доступу : dialog.lviv.ua/assets/Publichni-biblioteku.

32. Асамблея європейських регіонів. Офіційний веб-сайт. – Режим доступу : <http://www.aer.eu/en/home.html>.

33. Децентралізація підвищить конкурентоспроможність регіонів. Офіційний веб-сайт Фонду ефективного управління. – Режим доступу :

http://ua.debaty.org/cms/decentralizatia_main.

34. Директива 1999/93/ЄС Європейського парламенту та Ради від 13.12.1999 р. "Про систему електронних підписів, що застосовується в межах Співтовариства" [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/994_240.

35. Директива 97/7 Європейського парламенту та Ради від 20.05.1997 р. "Про захист прав споживачів в дистанційних картках" [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.gipi.internews.ua>.

36. Директива 2000/31/ЄС від 08.06.2000. Концепція формування системи національних інформаційних ресурсів. – Режим доступу : <http://www.stc.gov.ua>.

37. Директива 2000/31/ЄС від 08.06.2000 р. "Про деякі правові аспекти інформаційних послуг, зокрема електронної комерції, на внутрішньому ринку" [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.gipi.internews.ua>.

38. Директива 2000/46/ЄС від 18.09.2000 "Про відкриття і ведення діяльності установ – емітентів електронних грошей, а також здійснення розумного нагляду за цією діяльністю" [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.gipi.internews.ua/ukr/base/ukraine/e_signature/Direct_2000.46.C.pdf.

39. Інформаційні матеріали сайту представництва ООН в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.un.kiev.ua>.

40. Інформаційні матеріали сайту "Електронна Україна" [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.e-ukraine.org.ua>.

41. Интернет-порталы органов государственной власти как ключевая составляющая "электронного правительства" [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.microsoft.com/rus/government/newsletters/issue10.asp>.

42. ЛигаБизнесИнформ [Электронный ресурс]. – Режим доступа : www.liga.net.

43. Нормативные акты Украины [Электронный ресурс]. – Режим доступа : www.nau.kiev.ua.

44. Показатели раздела "Электронное Правительство – eGovernment" для мониторинга инициативы ЕС "Электронная Европа – eEurope" [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.europa.eu.int/information_societyf.

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання: ЗАЛК.

5. Засоби діагностики успішності навчання усне опитування, фронтальне опитування, індивідуальне опитування, письмові контрольні роботи, тестування, есе, колоквіум.